

Tvungent psykisk helsevern uten døgnomsorg

Den 2. nasjonale konferansen om forskning og kunnskapsutvikling om bruk av tvang i det psykiske helsevernet

Holmen Fjordhotell 22. – 23. mars 2010

Referat fra gruppearbeidet: Kvalitative prosjekter

Gruppen hadde elleve deltakere: Gunn Helene Kristiansen, Siv Helen Rydheim, Jorun Rugkåsa, Stefan Sjøstrøm, Bjørg Njaa, Henriette Riley, Anka Bjelland, Lisa Kristiansen, Vanja Christensen, Odd Volden, Trond Hatling (referent)

Medforskere

- Erfaringskompetanse.no har ambisjon om å bygge opp en ressursbank av medforskere – forskere kan henvende seg her for å få videre kontakt

Problemstillinger

- Den skjulte tvangen

Opplevelser av tvang

- I forhold til den legale tvangen?

Hva er det med sosiale relasjonene som gjør at det utøves tvang?

Hva er kvalitativ metode?

- Kontekstuell (mening/kultur/opplevelse)
 - o Og da blir det viktig å studere den konteksten det handles i
- Og feltet er komplekst – fordrer metoder som er i stand til å fange opp kompleksitet
- Hvorfor
 - o For å finne ut noe man ikke vet at man ikke vet
 - o For å få dypere kunnskap om et tema man har identifisert

Hva mener befolkningen?

- Også inkludere nettverksintervjuer
- Som også har konsekvenser for hvordan

TUD som begrep

- I seg selv – hva er innholdet
- Og i forhold til internasjonale tilsvarende "ordninger"

Til metodikk

- Forskerteam
- o m brukerforskere
- o Pårørende
- o Nettverk
- Spørreskjema virker ofte fremmedgjørende
- o Krever andre metoder for å få fatt i brukerperspektiver
- Diskursanalyse – hva er tematikken/samtalen rundt tvang?
- o Gå inn i sentrale dokument
- Eks vis kontrollkommisjonsforhandlinger, rettsforhandlinger

Viktig perspektiv

- Samme "avstand" til både bruker og fagfolk
- Inkludere teoretiske perspektiver
- Og at det er forskjellig oppfatninger både innen brukere og fagfolk

Brukeransettelser og konsekvenser for tvangsbruk?

- Hvordan forholder de seg til – tenker de om – argumenterer de i forholds til - tvang?
- Gjør dette noe med personalets holdninger og praksis mht tvang?

Forløpsstudier

- Fra frivillig tilbud i kommunen via TPH i sykehus til TUD i spes helsetjenesten/kommunen
- o Hva skjer
- o Hvilke opplevelser har aktørgruppene?
- o Endres det kommunale tilbudet?

Forske på fagfolk

- Hva vet de?
- Hvor henter de kunnskapen sin fra?
- o Hvorfor leser de ikke Arnhild Lauveng mv?
- Hvilken argumentasjon bruker de?
- (Eksemplet brukermedvirkning – hvorfor henter de ikke kunnskap fra Mental helse sine hjemmesider?)
- Hvilken forståelseshorisont har de?
- Forståelse av hierarkiet - ansettelses kategorier
- o Makt dimensjoner – i hvilke type spørsmål
- o Hvilket hierarki er psykiaterne en del av – og de er ikke nødvendigvis på toppen av alle hierarki?
- Beslutningsprosessen rundt tvang
- o Det å vedta det – og det å "opphève" det
- o Hvilke forutsetninger skal til for å vedta/opphève det
- Hva med vrangforestillinger – tilstrekkelig "kriterium"?

- ☒ Hvordan forholder seg til mulige negative konsekvenser (krenkelsesopplevelser)?
- Hvordan skal man få tilgang til fagfolk?
- o En del ganger en utfordring
- o Viktig å ha kontakt m det kliniske miljøet
- ☒ Hvordan sikre seg legitimitet som forsker – blir man kooptert?
- o Er det mulig å få gjennomført prosjekter som inkluderer systemkritikk?
- De gode ambisjoners tyranni
- o Hvorfor tåler ikke fagfolk kritikk – også de som har "de gode holdninger"?

Systemkritikken – inkludert profesjonsmakten?

- Hvordan skal den adresseres?

Hjemmeomsorg – nedleggelse av asylene

- Blir fraværet av asylene også en tvang?

Tvangsbegrepet

- Må være subjektiv opplevelse
- o Hvilke komponenter ligger i det?
- Det er også et "samfunnsbegrep"?
- o Hvordan forholder befolkningen seg til tvangsbegrepet?

Må ha et større perspektiv enn sykdomsforståelse/opplevelse?

- Hva gjør deg lykkelig osv.

Personalets egnethet

- Hva består det i? – mastergradsprosjekt v Universitet i Agder

Personlig ombud

- LPP Oslo – prøveprosjekt
- Dette bør evalueres

Dokumentasjonscenter for kartlegging av overgrep/krenkelser (jfr arbeidsgruppa behandlingstilbudet)

- Bør dette være et prosjekt i regi av forskningsnettverket?
- Mye kunnskap om dette hos brukerrepresentanter i Kontrollkomisjonene

Til forskningsplanen

- Er det viktig å utvikle et instrument for opplevelse av tvang?
- Det er viktig å få belyst brukeropplevelser
- o Også via kvalitative studier

Er reinnleggelse verre enn TUD – og/eller er det verre å være på TPH enn TUD?

- Spørre de ulike aktørgruppene
- Spørsmålet er mer komplisert enn dette
- o Hvorfor er det bedre/verre?

Hvordan skal en forholde seg til brukeres ambivalens

- Særlig når vurderinger/opplevelser skifter i løpet av kort tid

Hvilken konsekvens for bedring (målt bredt) har TUD?

Forskningsdesign

- Burde det også vært iverksatt aksjonsforskningsprosjekter?
- o A la BAT
- Hypotesedrevne kvalitative studier
- o For å komme nærmere svaret ja/nei – godt/dårlig

Hvorfor får ikke kunnskapen vi nå har om brukeropplevelser for tvang konsekvenser for handling i feltet – på praktisk nivå?

- Viktig problemstilling

Krenkesopplevelser blir fra klinikere balansert opp mot gode erfaringer med tvang – en strategi for å balansere/ufarliggjøre kritikken

- Dette er et nytt overgrep
- Samtidig – hvor åpen skal en være i forhold til at brukere har

Metoder for å få gjennomført endring

- Dialoggruppe
- o Med ulike "deltakergrupper"
- o Få fram problemstillinger det er mulig å gå videre med
- Finnes det andre former?

Pårørende – framstår som ihuga tilhengere av tvang

- Hva er grunnlaget for deres posisjon?
- Hvordan tenker de rundt alternativer til tvang?

Hva hender med brukere hvor tvangen blir opphevet av kontrollkommisjonen – mot klinikers vurderinger?

- Hvilket tilbud får de?
- Mer uformell tvang
- Hvilken opplevelse har brukerne av dette?
- Hvilke vurderinger/opplevelser har klinikere av beslutningen – og konsekvensene etterpå?

Det politiske systemet

- Hvilke begrunnelser har de for å legitimere nåværende lovgiving?
- o Og hvor er de "uroelig"?
- Hvilke "kriterier" tenker de må være oppfylt for å endre den?
- Samspillet mellom byråkrati og politisk nivå?

1.1 REK er en utfordring

- En forskningsutfordring
- o Bl. a. informert samtykke kopla opp mot deltakende observasjon
- Også det at man skal ha med klinikere i forskergruppen
- Er kvalitativ metode en metode i REK-forståelsen?
- o Her må en jobbe forskningspolitisk
- o I hvem sin interesse defineres det slik?
- Er det mulig å unngå REK?
- o NASJ – for samfunnsfag, humaniora, etc
- Burde REK vært forska på i seg sjøl
- o hvilken forskningsforståelse?
- Er det å bruke brukerorganisasjonene en vei for å komme rundt
- o Særlig egna for brukeropplevelser av tvang

1.2 En studie – eller mange små?

Kvalitative metoder er svært krevende i store studier

De fem aktørgruppene kunne vært studert i hvert sitt doktorgradsprosjekt – kople på mastergrader

- Med likelydende problemstillinger for hver av aktørgruppene
- Koordinert av Forskningsnettverket

1.3 Utgivelsesprosess

Det er vanskelig å få publisert ting basert på brukererfaring

- Både som artikler og som bøker
-

1.4 Finansiering

Hvilke muligheter finnes innen RHF/HF?

- Det er jo midler til lokal forskning innen systemene?
Jobbe mot HoD – både nettverket og andre miljøer (identifisere hvem dette er Psykologforeningen, brukerorganisasjonene, Norsk psykiatrisk forening, Norsk allmenlegeforening, Norsk sykepleierforbund og andre profesjonsforbund?)
- Både overfor byråkratiet og det politiske nivået
- Kan dette koordineres via nettverket?
- o Nettverket utvikle argumentasjonsrekke – som mange miljøer kan anvende

1.5 Fagutdanningene

- Sikre brukermedvirkning/brukererfaringer inn i studiene – så langt problematisk?

1.6 "Forskningspolitisk"

Hva skal være formålet m forskningen?

- Viktig med tanke på hvilke spørsmål man stiller
Hvem forsker man for?

2 Tips til Nettverket

- Vi kan ha en egen underside m erfaringer om tvang
- o Hvor folk kan legge inn e-poster m.v.
- o Gi ut som bok om en tid